

Cara i creu de l'Estany

Si la possessió real de l'Estany ha estat, des de fa segles, una preocupació constant dels banyolins, també ha començat a ser-ho d'un temps ençà, i de manera progressiva, la seva cura i manteniment com a recurs natural. L'any 1984, en el moment de cloure's les primeres Jornades sobre l'Estany –dos dies de ponències, comunicacions i debats–, quedaven clares i nítides dues qüestions indiscutibles. Primera: l'Estany és un bé comunal imprescriptible, inembargable i intransmissible. Segona: l'Estany és un espai natural únic per la seva riquesa hidrològica, ecològica i paisatgística.

En aquells moments, la propietat comunal es trobava amenaçada per la Llei d'Aigües en projecte, i el paratge natural també estava en perill a causa dels excessos en els usos agraris i urbans de l'estany. Al cap de dotze anys, dues notícies gairebé simultànies ens retornen a aquelles preocupacions, per esbandir la primera i agreujar la segona.

Una sentència sense precedents del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya ha ratificat l'acord adoptat l'any 1993 per l'Ajuntament de Banyoles i ha confirmat l'Estany com a bé comunal. La resolució judicial, que desestima el recurs interposat per un exregidor, consolida un dret del poble, reconeix la història jurídica que comença l'any 882 en temps de Lluís I el Pietós i declara que al llac no l'hi és aplicable a la Llei d'Aigües de 1985, segons la qual totes les masses d'aigua són propietat de l'Estat. Totes, doncs, menys la de l'Estany de Banyoles, que –cas únic en tot el territori– són propietat dels ciutadans.

Coneguda amb prou feines la sentència, l'Estany ha tornat a ser notícia per un motiu de signe ben divers. Els tècnics de l'Institut d'Ecologia Aquàtica de la Universitat de Girona ha comprovat la disminució del nivell d'aigua de l'estany durant l'estiu passat i han advertit que la sobreexplotació dels aqüífers que l'alimenten posa en perill la riquesa ecològica de tota la conca i amenaça els conreus de la zona. Les raons d'aquesta situació, que ha estat qualificada d'alarmant, cal buscar-les en una ampliació continuada de la xarxa d'aigua potable i també que és urgent que s'elabori un estudi de les reserves i que s'estableixi un control restrictiu de l'ús de l'aigua.

A aquestes accions hauran de dedicar-se ara les autoritats banyolines, així com a actuar definitivament les operacions especulatives que últimament havien proliferat entorn de les pesqueres a l'empar de la indefinició jurídica creada per la interposició del recurs. L'Ajuntament pot estar satisfet de la sentència que consolida el seu dret, però ha de sentir-se més obligat que mai a mantenir l'equilibri de la zona. Aquesta cara i creu fa pensar en el poema de J. N. Santaaulàlia, assegut vora el llac amb un pressentiment de primavera. Tant de bo tots els banyolins puguin dir com ell, en relació al present i al futur de l'Estany: «Mentre el meu cos descansa,/ si paro atenció,/ ja sento els violins de l'esperança/ entre els violoncel·ls de la desolació».